

і самовизначення, модель, що базувалася на незнаних досі демократичних засадах суспільного життя [1].

На жаль, Конституція Пилипа Орлика реально так і не втілилась у життя, у зв'язку з певними історичними подіями. Україна і надалі постійно бореться за свою незалежність та обороняє Батьківщину, взявши за девіз слова Гетьмана України Пилипа Орлика: «В кінці, який би успіх не мала наша акція, який би не був здобуток зброї, яку ми підняли справедливо, ми матимемо утіху, що працювали навіть з небезпекою нашому життю для слави і величності нашої Батьківщини» [1].

Література:

1. Конституція Пилипа Орлика 1710 р., її основні положення та значення для зародження українського конституціоналізму: веб-сайт. URL: https://pidru4niki.com/75289/pravo/konstitutsiya_pilipa_orlika_1710_osnovni_polozhennya_znachennya_zarodzhennya_ukrayinskogo_konstitutsionalizmu (дата звернення: 25.11.2021).

2. Конституція Пилипа Орлика 1710 року – перша конституція Української держави: веб-сайт. URL: <https://www.ea.org.ua/2020/11/17/plyup-orglyk/> (дата звернення: 25.11.2021).

СИНТЕЗ ГЛОБАЛЬНИХ ПОРІВНЯЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПРАВОВИХ ТРАДИЦІЙ

Кельман М. С.

*доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України
професор кафедри загальної теорії права та конституціоналізму
Інституту права, психології та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»
м. Львів, Україна*

Кельман Р. М.

*аспірант кафедри загальної теорії права та конституціоналізму
Інституту права, психології та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»
м. Львів, Україна*

Долаючи обмеження, які правовий позитивізм сам на себе наклав, внутрішній самопис права заміняється описом у межах зовнішньої (соціо-історичної, соціологічної чи культурно-антропологічної)

структури. Зустрічаючись сьогодні, на початку XXI ст. з періодичною роботою з переписування підручників, натхненних класичним зразком «Основних правових систем сучасності» Рене Давида – французького ученого, одного з найбільших фахівців з порівняльного правознавства та юридичної географії світу. Професора Паризького університету. Читав лекційні курси в Кембриджському, Колумбійському, Мюнхенському, Тегеранському та інших університетах., ми опиняємося перед подвійним вибором: або прийняти ослаблений позитивізм Р. Давида, оглядаючи різні правові сім'ї, або взяти за вихідний пункт ширшу соціо-історичну конструкцію. Відповідно до поширеної тенденції вибір другого варіанту знову ж ставить перед вибором двох шляхів: або обґрунтовувати свій підхід, спираючись на культуру як на природний деномінатор права, або, розкриваючи коріння різних (правових) культур, починати дослідження через власне (правові) традиції.

Узагальнюючи цінні здобутки декількох десятиліть, присвячених новому глобальному синтезу порівняльних досліджень, О. В. Кресін (Керівник центру порівняльного правознавства, Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН, доктор юридичних наук, професор Ю. М. Оборотов, кандидат юридичних наук, доцент Ю.П. Лобода) у своїх напрацюваннях взяли на себе завдання розгляду і філософського осмислення різних традицій, які збереглися і продовжують існувати в нашому різноманітному правовому світі [1–3]. Насправді вони склали карту правових цивілізацій, які можна типізувати, що існують нині в певній взаємодії одна з іншою. Після завершення загалом всеохоплюючого аналізу їх проголошеною метою було осмислення сили традицій, що лежать в основі правових конструкцій як складових інтелектуальної скарбниці й соціального досвіду людства, їх здатності до змін, оновлення і об'єднання з іншими традиціями, з одного боку, й стійкості їх відмінностей і синергії традицій, сформованих різними видами логіки в їх розвитку і функціонуванні, з іншого.

Без перебільшення, усі три праці полонять, незчисленними повчальними дискурсами і концептуальними розробками, що стосуються також окремих питань (не лише обробки великої кількості літератури та фактологічної інформації щодо права, розвитку ідей, різноманіття культур тощо, але також і їх аналітичної обробки), а також пропонують надзвичайно захоплююче читання. Читач може знайти найбільш інтегративну презентацію видів права і правового мислення в оглядах хтонічної, талмудичної, романо-германської, мусульманської традицій, традиції загального права, індуїстської й азійської. Все це здійснене у відповідний предмету спосіб, але читається як есе і справляє глибоке враження, сповнене чарівною філософією, так що читач насолоджується зустріччю з найкращими рисами українського стилю історико-правового

письма, що демонструє не лише нередукований культурно-історичний контекст, але також й колективний вплив інтелектуальних і моральних традицій на доктринальні й практичні, наповнений вірою і орієнтований на цінність вирішення проблем [2; 3].

У той самий час можуть виникати підозри, що насамперед за допомогою есеїстичності авторських і незвичних способів відкриття, що захоплюють новими перспективами, старий позитивістський опис правових сімей поширюється на дослідження правових традицій. Висновки авторів об'єднано в одному уніфікованому погляді. Починаючи з аналізу традиції як такої, взятої як вихідне джерело межі уяви, зазначені розвідки знайомлять з традиціями, що лежать в основі різноманітних правових установлень, шляхом тематичного розгляду конкретних ситуацій (які за змістом фактично є окремими дослідженнями), задля того, щоб дійти до ґрунтовних міркувань про співмірність відмінностей і стійкість різноманіття. Дослідження в цілому є новачинними, однак вони не може переконати нас, що відомі вчені дійсно перевершили культуралістсько обґрунтований історико-порівняльний ідеал, творячи поза стилем позитивістського опису, пов'язаного з працею Рене Давида. Зокрема Ю.П. Лобода у своїй монографії у вступній та заключній главах визначає силу традицій за допомогою переконливих роздумів [3]. Однак, спроба автора окреслити панораму, яка б представляла все різноманіття правових установлень у нашому сучасному світі як похідну від визначених правових традицій, не розкриває характеристики традицій, які б не могли бути простежені за допомогою того, що ми звичайно називаємо правовими сім'ями. В підсумку, його зацікавлене у виявленні правових культур як традицій, а категоризація різноманіття правових установлень в якості різних традицій хоча й може бути багатообіцяючою з огляду на дійсно дивовижні нововведення, на питання про те, як і в якому відношенні, чому і з якими результатами запроваджуються нові концепти, не містить. Точніше, праця без пояснень обмежується нарисом мапи поступового урізноманітнення правового розвитку, зберігає мовчання навіть щодо критики (більш імпліцитної, аніж очевидної) категорії «правова сім'я». Більше того, питання про те, є чи ні правова традиція синонімом правової культури, і як вони пов'язані, залишаються без відповідей.

Література:

1. Кресін О.В. Становлення теоретичних засад порівняльно-правових досліджень у другій половині XVIII – першій третині XIX століття: компаративна концептуалізація : монографія. Київ : Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Видавництво «Логос», 2017. 680 с.

2. Оборотов Ю. М. Традиції і новації у правовому розвитку : монографія. Одеса : Юрид. літ., 2001. С. 61.

3. Лобода Ю. П. Правова традиція українського народу (Феномен та об'єкт загальнотеоретичного дискурсу). Л. : Світ, 2009. С. 87.

КОНЦЕПТУАЛЬНА (МЕТАФІЗИЧНА) ТЕОРІЯ ПРАВА І ДЕРЖАВИ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ЇЇ ПОДАЛЬШОГО РОЗРОБЛЕННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Кріцак І. В.

*кандидат юридичних наук, підполковник поліції,
помічник начальника*

*Головного управління Національної поліції в Івано-Франківській області
м. Івано-Франківськ, Україна*

Стосовно сучасних просторових меж правового регулювання та їх ціннісних орієнтирів. Зміна соціального устрою, починаючи з 90-х років, актуалізувала проблему інституційно-правового оформлення суспільних трансформацій. У контексті завдань побудови правової держави та розвитку громадянського суспільства до центру правової системи сьогодні перенесені права та свободи людини і громадянина, проголошені найвищою конституційною цінністю. Проблеми ж значимості захисту прав та свобод людини як аксіологічного орієнтиру у розвитку національної системи права, легалізації приватної власності та правового забезпечення розвитку підприємництва, без яких неможливе становлення ринкової економіки, а також відносин інтелектуального виробництва, при вступі до постіндустріальної фази економічної інтеграції торкаються всієї сфери правового регулювання і визначають перед вченими низку методологічних завдань, що стосуються критеріїв виокремлення предмета та обґрунтування меж правового регулювання тієї чи іншої галузі права. Тенденції сучасного світового розвитку, актуалізація інформаційного середовища людства, зокрема умов духовної творчості, прав і свободи громадян, розширюють коло об'єктів права, змінюють комплекс ціннісних аспектів, регульованих правовими відносинами, та впливають на межі та структуру предмета правового регулювання окремими галузями права [1, с. 78]. Найбільш значущою проблемою є необхідність розширення предметного поля регулювання теорії права і